

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Α΄ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις»

Εισαγωγή

Διά του παρόντος Νσχ, που αποτελείται από εννέα κεφάλαια και 56 άρθρα, ενσωματώνονται στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2005/60/ΕΚ, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και η Οδηγία 2006/70/ΕΚ που θέσπισε μέτρα εφαρμογής της προηγούμενης Οδηγίας, και αντικαθίστανται διατάξεις του ν. 2331/1995.

Στο πρώτο κεφάλαιο, με τίτλο «Σκοπός, αντικείμενο, βασικά αδικήματα, ορισμοί, υπόχρεα πρόσωπα», που αποτελείται από πέντε άρθρα, περιέχονται:

- ο ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που συνιστά ταυτόχρονα και την ειδική υπόσταση του εγκλήματος (άρθρο 2)
- ο κατάλογος των εγκλημάτων που συνιστούν τα βασικά αδικήματα από τα οποία προέρχονται τα προς νομιμοποίηση έσοδα (άρθρο 3)
- οι ορισμοί των όρων που περιέχονται στις διατάξεις του Νσχ (άρθρο 4)
- τα πρόσωπα που υπόκεινται στις υποχρεώσεις του Νσχ (άρθρο 5)

Στο δεύτερο κεφάλαιο, με τίτλο «Αρμόδιες αρχές και άλλοι φορείς», που αποτελείται από έξι άρθρα, περιέχονται διατάξεις για:

- τις δημόσιες αρχές που εποπτεύουν τα υπόχρεα πρόσωπα για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Νσχ (άρθρο 6)
- τη σύσταση και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής καταπολέμησης της νο-

2

μιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (άρθρο 7)

- τις αρμοδιότητες της Κεντρικής Συντονιστικής Αρχής (άρθρο 8)

- τη σύσταση και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικών για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (άρθρο 9)

- τα μέτρα οργανωτικού ελέγχου του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, της ΥΠΕΕ, του υπουργείου Ανάπτυξης και άλλων υπουργείων για τον εντοπισμό πιθανών περιπτώσεων διάπραξης της νομιμοποίησης εσόδων και των βασικών εγκλημάτων μέσω αγοραπωλησιών ακινήτων, της χρησιμοποίησης του διασυνοριακού και εσωτερικού εμπορίου, της χρησιμοποίησης εταιριών ή εταιρικών σχημάτων ή της χρησιμοποίησης μη κυβερνητικών ή μη κερδοσκοπικών οργανώσεων (άρθρο 10)

- τη σύσταση και τις αρμοδιότητες του Φορέα διαβούλευσης ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (άρθρο 11)

Στο τρίτο κεφάλαιο, με τίτλο «Δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη», που αποτελείται από έντεκα άρθρα, περιέχονται διατάξεις για:

- τις περιπτώσεις στις οποίες τα υπόχρεα πρόσωπα εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη (άρθρο 12)

- τα επιμέρους μέτρα της συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη (άρθρο 13)

- τον χρόνο εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας (άρθρο 14)

- τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που πρέπει να εφαρμόζουν τα καζίνο (άρθρο 16)

- τις περιπτώσεις εφαρμογής μέτρων απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας (άρθρο 17)

- τις περιπτώσεις εφαρμογής μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας (άρθρα 19-22)

Στο τέταρτο κεφάλαιο, με τίτλο «Εφαρμογή δέουσας επιμέλειας από τρίτα μέρη», που αποτελείται από τρία άρθρα, περιέχονται διατάξεις για:

- τα τρίτα μέρη στα οποία μπορούν να βασίζονται ορισμένα υπόχρεα πρόσωπα για την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ενός «κοινού» πελάτη (άρθρα 23-25)

Στο πέμπτο κεφάλαιο, με τίτλο «Υποχρεώσεις αναφοράς και απαγόρευση γνωστοποίησης», που αποτελείται από εννέα άρθρα, περιέχονται διατάξεις για:

- το περιεχόμενο της υποχρέωσης αναφοράς των ύποπτων συναλλαγών στην Επιτροπή (άρθρα 26-30)

- την αρχή της απαγόρευσης γνωστοποίησης πληροφοριών που αφορούν αναφορές για ύποπτες συναλλαγές (άρθρα 31-32)

- την επιτροπή που λαμβάνει τις αναφορές των δικηγόρων για ύποπτες συναλλαγές (άρθρο 34)

Στο έκτο κεφάλαιο, με τίτλο «Φύλαξη αρχείων και στατιστικά δεδομένα και στοιχεία», που αποτελείται από πέντε άρθρα, περιέχονται διατάξεις για:

- τη φύλαξη αρχείων και στοιχείων από τα υπόχρεα πρόσωπα (άρθρα 35-36)

- τη συλλογή και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από δημόσιες αρχές (άρθρο 38)

- τη συλλογή στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις υποθέσεις για τα βασικά αδικήματα (άρθρο 39)

Στο έβδομο κεφάλαιο, με τίτλο «Μέτρα εφαρμογής», που αποτελείται από πέντε άρθρα, περιέχονται διατάξεις για:

- την ανταλλαγή πληροφοριών εμπιστευτικής φύσης μεταξύ των δημόσιων φορέων που έχουν αρμοδιότητες για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (άρθρο 40)

Στο όγδοο κεφάλαιο, με τίτλο «Ποινικές και διοικητικές κυρώσεις, κατάσχεση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων», που αποτελείται από οκτώ άρθρα, περιέχονται διατάξεις για:

- τις ποινικές κυρώσεις για τη νομιμοποίηση εσόδων και τη δήμευση των προϊόντων περιουσίας που προήλθε από τα βασικά εγκλήματα (άρθρα 45-47)

- τη δέσμευση και την απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 48)

- την εφαρμογή κυρώσεων επιβαλλόμενων από διεθνείς οργανισμούς (άρθρο 49)

- τις διοικητικές κυρώσεις που μπορούν να επιβληθούν σε νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν εμπλακεί σε απόπειρα ή διάπραξη βασικών αδικημάτων ή νομιμοποίησης εσόδων

- τις διοικητικές κυρώσεις που μπορούν να επιβληθούν στα υπόχρεα πρόσωπα του χρηματοπιστωτικού τομέα για παραβάσεις σχετικά με τις υποχρεώσεις τους οι οποίες αναφέρονται στο Νοσχ

Στο ένατο κεφάλαιο, με τίτλο «Μεταβατικές, καταργούμενες και άλλες διατάξεις», που αποτελείται από τέσσερα άρθρα, περιέχονται τελικές, μεταβατικές, καθώς και οι καταργούμενες διατάξεις, όπως επίσης και ο ορισμός της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας κατά τροποποίηση του άρθρου 187 Α παρ. 6 ΠΚ.

Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 2 παρ. 2 εδ. δ´

Δια του άρθρου 2 παρ. 2 εδ. δ´ προστίθεται, ως νέος τρόπος τέλεσης της νομιμοποίησης εσόδων, «η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα». Ο ισχύων νομοθετικός ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων, που περιλαμβάνει τρεις υποστάσεις, την υπόσταση της επιδίωξης, την υπόσταση της συγκάλυψης και την υπόσταση της κατοχής/απομόνωσης, αποτελεί αντιγραφή του αντίστοιχου ορισμού που δόθηκε για πρώτη φορά στη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχότροπων ουσιών (ν. 1990/91) και επαναλαμβάνεται έκτοτε αυτολεξεί σε όλα τα διεθνή κείμενα που αφορούν τη νομιμοποίηση εσόδων. Είναι δε γενικά διατυπωμένος ώστε να περιλαμβάνει όλες τις δυνατές περιπτώσεις νομιμοποίησης. Η τοποθέτηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ανήκει, με βάση το πρότυπο των τριών φάσεων περιγραφής του φαινομένου της νομιμοποίησης που έχει επικρατήσει διεθνώς, στο πρώτο στάδιο της διαδικασίας της νομιμοποίησης, που καλείται τοποθέτηση (placement), από πλευράς δε ειδικής υπόστασης του εγκλήματος υπάγεται στην έννοια της κατοχής περιουσίας, ενώ η διακίνηση εσόδων μέσω χρηματοπιστωτικού συστήματος υπάγεται στην έννοια της μετατροπής ή μεταβίβασης περιουσίας. Το προτεινόμενο εδάφιο δ´ εισάγει έγκλημα σκοπού. Αυτό σημαίνει ότι η αξιόποινη συμπεριφορά πρέπει να είναι και αντικειμενικά πρόσφορη να άγει σε πρόσδοση νομιμοφάνειας στα έσοδα που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες. Μόνη όμως η τοποθέτηση των εσόδων σε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα δεν είναι αντικειμενικά πρόσφορη να άγει σε νομιμοφάνεια της προέλευσης των εσόδων. Σημειωτέον ότι ο σκοπός πρόσδοσης νομιμοφάνειας στην προέλευση των εσόδων είναι ένα περαιτέρω στάδιο σε σχέση με τον σκοπό απόκρυψης της παράνομης προέλευσης της περιουσίας. Θα ήταν συνεπώς νομοτεχνικά ορθότερο να διαγραφεί το εδ. δ´.

2. Επί του άρθρου 2 παρ. 5

Δια της παρ. 5 του άρθρου 2 του υπό ψήφιση Νσχ προτείνεται η εισαγωγή διάταξης σύμφωνα με την οποία: «η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία του πραγματικού των αδικημάτων των παρ. 2 και 3 μπορούν να συνάγονται και από τις συντρέχουσες πραγματικές περιστάσεις». Το δικαστήριο σχηματίζει πλήρη δικανική πεποίθηση, που αποτυπώνεται στην αιτιολογία της απόφασης, για τη συνδρομή των στοιχείων της υποκει-

μενικής υπόστασης όλων των εγκλημάτων με βάση πραγματικά περιστατικά. Προς αποφυγή παρερμηνειών, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να αναδιατυπωθεί ως εξής η προτεινόμενη διάταξη: «η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία του πραγματικού των αδικημάτων των παρ. 2 και 3 συνάγονται από συντρέχουσες πραγματικές περιστάσεις δηλωτικές της συνδρομής των στοιχείων αυτών».

3. Επί του άρθρου 3 στοιχ. ιη

Στο άρθρο 3 στοιχ. ιη του υπό ψήφιση Νοσχ προτείνεται να υπάγεται στην έννοια της εγκληματικής δραστηριότητας «κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος». Εφόσον στο έγκλημα της νομιμοποίησης (άρθρο 2 του Νοσχ) γίνεται λόγος για «περιουσία», ορισμός της οποίας δίδεται και στο άρθρο 4 παρ. 1 του προτεινόμενου Νοσχ, θα ήταν σκόπιμο, προς αποφυγήν παρερμηνειών, να χρησιμοποιείται ενιαία ορολογία, και οι λέξεις : «περιουσιακό όφελος» να αντικατασταθούν από την λέξη : «περιουσία».

4. Επί του άρθρου 7 παρ. 1, 3, 10

Δια του άρθρου 7 παρ. 1 του υπό ψήφιση Νοσχ συνιστάται Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, που εποπτεύεται από τον υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Πρόεδρος της Επιτροπής προτείνεται να ορίζεται ανώτατος εισαγγελικός λειτουργός εν ενεργεία (παρ. 2). Στις αρμοδιότητες της Επιτροπής ανήκει, μεταξύ άλλων, η διενέργεια ερευνών για τα αδικήματα των άρθρων 2 και 3 του υπό ψήφιση Νοσχ. Οι έρευνες αυτές ανήκουν σε δύο κατηγορίες: σε εκείνες που δεν διεξάγονται στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας εν ευρεία εννοία, και είναι διοικητικές έρευνες, όπως αυτές αναφέρονται και σε διάφορα άρθρα του Νοσχ (π.χ. άρθρο 40 παρ. 1), και σε εκείνες που διεξάγονται στο πλαίσιο της «ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης» (άρθρο 7 παρ. 10), και έχουν ποινικό χαρακτήρα. Η εποπτεία της προκαταρκτικής εξέτασης ανήκει, ως αρμοδιότητα δικαιοδοτικού εν ευρεία εννοία, χαρακτήρα, σε Εισαγγελέα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο και συνεπές προς την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, να εποπτεύει εισαγγελικός λειτουργός την ποινική προκαταρκτική εξέταση, για τη διενέργεια της οποίας –δεδομένης και της αρμοδιότητας για τη διερεύνηση όλων των βασικών εγκλημάτων- μόνος αυτός θα αποφασίζει, ενώ για τις λοιπές διοικητικού χαρακτήρα αρμοδιότητες της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένων των διοικητι-

κών ερευνών, να προΐσταται αυτής πρόσωπο που δεν φέρει την ιδιότητα του δικαστικού λειτουργού, σύμφωνα με το πρότυπο του άρθρου 30 του ν. 3296/2004 (ίδρυση της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων). Συνεπώς, τα σχετικά άρθρα του υπό ψήφιση Νσχ θα ήταν σκόπιμο να αναδιατυπωθούν αναλόγως.

5. Επί του άρθρου 40 παρ. 2, 4, 9

Δια του άρθρου 40 παρ. 2, 4 του υπό ψήφιση Νσχ προβλέπεται η δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών εμπιστευτικής φύσης μεταξύ των αρμόδιων αρχών και της Επιτροπής, για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους που προβλέπονται από το Νσχ. Στο μέτρο που οι πληροφορίες εμπιστευτικής φύσης, όπως ορίζονται στην παρ. 9 του υπό ψήφιση Νσχ, περιλαμβάνουν και δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, η ανταλλαγή τους συνιστά επεξεργασία (άρθρο 2 στοιχ. δ ν. 2472/1997). Εφόσον η ανταλλαγή αυτών των πληροφοριών γίνεται για άλλο σκοπό από αυτόν για τον οποίο συγκεντρώθηκαν, η επέμβαση στο δικαίωμα της πληροφορικής αυτοδιάθεσης τελεί υπό τον περιορισμό της επιφύλαξης νόμου που πληροί τα κριτήρια της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας (*Λίβος Ν.*, Δικονομικά ζητήματα σε σχέση με την καταπολέμηση της οικονομικής παραβατικότητας/ εγκληματικότητας εκ μέρους της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων σε Κουράκη, Τα οικονομικά εγκλήματα II σελ.471). Θα ήταν ίσως νομοτεχνικώς ορθότερο, οι προϋποθέσεις ανταλλαγής να καθορίζονται στο κείμενο του νομοθετήματος που προβλέπει την επέμβαση στο ατομικό δικαίωμα.

6. Επί του άρθρου 45 παρ. 1 στοιχ. θ εδ. α΄

α) Στο άρθρο 45 παρ. 1 εδ. ε΄ του υπό ψήφιση Νσχ προτείνεται η τιμώρηση και για νομιμοποίηση εσόδων του αυτουργού/συμμετόχου της εγκληματικής δραστηριότητας «εφόσον τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι διαφορετικά από εκείνα του βασικού αδικήματος». Στην θεωρία η κρατούσα γνώμη υποστηρίζει ότι όταν τελείται από τον δράστη του βασικού εγκλήματος, η νομιμοποίηση εσόδων συρρέει φαινομενικά με το βασικό έγκλημα και αποτελεί συντιμωρητή υστέρα πράξη ή, σε κάθε περίπτωση, αυτουπόθαλψη, η τιμώρηση της οποίας έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της ενοχής (*Ανδρουλάκης Ν.*, Γενικό Μέρος ΙΙΙ, Συρροή-Παραγραφή, σελ. 68-70). Στο επίπεδο της περιγραφής της αξιόποινης συμπεριφοράς στον νόμο τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης κάθε εγκλήματος είναι πάντοτε διαφορετικά από τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των άλλων εγκλημάτων. Στο επίπεδο όμως της εφαρμογής μιας ποινικής διάταξης οι πράξεις που πραγματώνουν τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης ενός εγκλή-

ματος μπορούν να είναι διακριτές/διαφορετικές ή μη από εκείνες που πραγματώνουν τα αντικειμενικά στοιχεία του άλλου εγκλήματος, διάκριση επί της οποίας διαφοροποιείται η αληθής πραγματική έναντι της αληθούς κατ' ιδέαν συρροής. Συνεπώς, για λόγους σαφήνειας, το προτεινόμενο κριτήριο τιμώρησης του αυτουργού του βασικού εγκλήματος και για νομιμοποίηση εσόδων θα ήταν σκόπιμο να αναδιατυπωθεί ως εξής «εφόσον η νομιμοποίηση εσόδων τελείται με πράξεις διακριτές από εκείνες που τελείται το βασικό έγκλημα», ορολογία η οποία χρησιμοποιήθηκε και στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3424/2005.

β) Δια του εδ. α' του στοιχ. θ της παρ. 1 του υπό ψήφιση Νοσχ προτείνεται να είναι φυλάκιση έως δυο ετών η ποινή για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αν η προβλεπόμενη ποινή για το βασικό αδίκημα είναι φυλάκιση, και τα προκύψαντα έσοδα δεν υπερβαίνουν το ποσόν των δεκαπέντε χιλιάδων ευρώ. Εφόσον στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων (άρθρο 2 του Νοσχ) γίνεται λόγος για «περιουσία», ορισμός της οποίας δίδεται και στο άρθρο 4 παρ. 1 του προτεινόμενου Νοσχ, θα ήταν σκόπιμο, προς αποφυγήν παρερμηνειών, να χρησιμοποιείται ενιαία ορολογία, και οι λέξεις : «προκύψαντα έσοδα» να αντικατασταθούν από τις λέξεις: « προκύψασα περιουσία».

7. Επί του άρθρου 45 παρ. 2, 3

Στην παρ. 2 του άρθρου 45 του υπό ψήφιση Νοσχ ορίζεται ότι η άσκηση ποινικής δίωξης και η καταδίκη για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν προϋποθέτει ποινική δίωξη η καταδίκη του υπαιτίου για το βασικό αδίκημα. Αν το βασικό έγκλημα διώκεται κατ' έγκληση, η μη άσκηση ποινικής δίωξης λόγω μη υποβολής έγκλησης δεδομένης της μεικτής φύσης του θεσμού της έγκλησης οδηγεί σε εξάλειψη του αξιοποίνου του βασικού εγκλήματος (*Μπέκας*, ΣυστΕρΠοινΚ Εισαγωγικές παρατηρήσεις στα άρθρα 117-120, αρ. 21). Συνεπώς, η προτεινόμενη διάταξη θα ήταν σκόπιμο να συμπληρωθεί ως εξής: «εκτός εάν αυτό διώκεται κατ' έγκληση». Στην παρ. 3 του άρθρου 45 του υπό ψήφιση Νοσχ ορίζεται ότι η εξάλειψη του αξιοποίνου ή η απαλλαγή του υπαιτίου από την ποινή για το βασικό αδίκημα λόγω ικανοποίησης του ζημιωθέντος έχει ως συνέπεια την απαλλαγή ή την άρση του αξιοποίνου του υπαιτίου και για τις πράξεις νομιμοποίησης εσόδων. Σημειωτέον ότι σε εξάλειψη του αξιοποίνου μέσω οριστικής παύσης της ποινικής δίωξης, οδηγεί και η ανάκληση της έγκλησης στα κατ' έγκληση διωκόμενα εγκλήματα (*Ανδρουλάκης Ν.*, Γενικό Μέρος ΙΙΙ, σελ. 89, *Μπέκας*, ΣυστΕρΠοινΚ ά. 120 αρ. 44).

8. Επί του άρθρου 46 παρ. 1 εδ. α΄, γ΄

α) Στην παρ. 1 εδ. α του άρθρου 46 του υπό ψήφιση Νοσχ ορίζεται ότι δημεύονται τα περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν προϊόν του βασικού αδικήματος ή των αδικημάτων του άρθρου 2. Στα αδικήματα του άρθρου 2 περιλαμβάνεται και η νομιμοποίηση εσόδων. Εφόσον ως νομιμοποίηση εσόδων τιμωρείται, π.χ., η μετατροπή περιουσίας που προέρχεται από βασικό έγκλημα, το προϊόν του βασικού εγκλήματος αποτελεί το υλικό αντικείμενο της νομιμοποίησης εσόδων. Επειδή όμως η υλική ταυτότητα του προϊόντος άλλοτε διατηρείται και άλλοτε όχι κατά τη διαδικασία της νομιμοποίησης εσόδων, εκείνο που τελικά ενδιαφέρει είναι η οικονομική αξία που αυτό ενσωματώνει. Αυτός είναι και ο λόγος που, τελικά, τα προϊόντα του βασικού εγκλήματος ως οικονομική αξία ταυτίζονται με εκείνα που προκύπτουν μετά τη διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων (Τζαννετής Α., Η δήμευση των νομιμοποιούμενων προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας, σε Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, σελ. 255). Κατά κυριολεξία, προϊόν νομιμοποίησης εσόδων είναι το αντάλλαγμα/αμοιβή για τη διαδικασία νομιμοποίησης. Εφόσον όμως κάθε αξιόποινη πράξη που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας άνω των έξι μηνών, από την οποία προέκυψε περιουσία, μπορεί να είναι βασικό αδίκημα, βασικό αδίκημα μπορεί να είναι και η νομιμοποίηση εσόδων. Σημειωτέον ότι η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αναφέρεται ως στοιχ. β΄ του άρθρου 3 του υπό ψήφιση Νοσχ. Συνεπώς, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να διαγραφούν οι λέξεις «ή των αδικημάτων του άρθρου 2».

β) Στην ελληνική έννομη τάξη η δήμευση προβλέπεται είτε ως παρεπόμενη ποινή, είτε ως μέτρο ασφαλείας. Η ειδική δήμευση που προβλέπεται στο εδ. α΄, στο μέτρο που επιβάλλεται στον δράστη με την καταδικαστική απόφαση και αποτελεί αναμφιβόλως δεινό, φέρει τον χαρακτήρα παρεπόμενης ποινής (Τζαννετής Α., Η δήμευση των νομιμοποιούμενων προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας, σε Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, σελ. 291) και, συνεπώς, θα πρέπει να τηρούνται οι προϋποθέσεις επιβολής της. Στο εδ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 46 του υπό ψήφιση Νοσχ ορίζεται ότι οι διατάξεις της παραγράφου αυτής ισχύουν και σε περίπτωση απόπειρας των ανωτέρω αδικημάτων. Σε περίπτωση όμως απόπειρας του βασικού εγκλήματος, δεν προήλθε από αυτό περιουσία που να είναι αντικείμενο δήμευσης, διότι το έγκλημα δεν ολοκληρώθηκε. Εφόσον δια του εδ. γ΄ επιβάλλεται η παρεπόμενη ποινή της δήμευσης, η διάταξη πρέπει να ορίζει σαφώς τις προϋποθέσεις επιβολής της.

γ) Στην περίπτωση που ένα περιουσιακό στοιχείο έχει αποκτηθεί εν μέρει με χρήματα που προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα και εν μέρει με νόμιμα χρήματα (π.χ. οικόπεδο αξίας 500.000 ευρώ αγοράστηκε με 200.000 νόμιμα χρήματα και 300.000 από εγκληματική δραστηριότητα), ο νόμος δεν περιέχει ειδική ρύθμιση για τη δήμευση του περιουσιακού στοιχείου. Η δήμευση ολόκληρου του περιουσιακού στοιχείου αντιβαίνει στην αρχή της αναλογικότητας μεταξύ αδικού και ενοχής του δράστη και ποινής, εφόσον δεν επιτρέπει την επιμέτρηση/εξατομίκευση της ποινής (*Παύλου Σ.*, Η δήμευση στον Ποινικό Κώδικα και στους Ειδικούς Ποινικούς Νόμους σελ. 113- 114). Εάν υφίστανται μέτρα λιγότερο επαχθή για τον δράστη, που οδηγούν όμως στην επίτευξη του ίδιου σκοπού, δηλαδή της αφαίρεσης των προϊόντων της πρότερης πράξης, όπως η μερική δήμευση (ν. 5060/1931 άρθρο 29 παρ.2 εδ. β΄) ή σε περίπτωση αδυναμίας επιβολής της, χρηματική ποινή ίση με την αξία του προϊόντος της πρότερης πράξης, η πρόβλεψη τους στον νόμο θα αποκαθιστούσε την σχέση αναλογίας μέτρου και σκοπού.

9. Επί του άρθρου 47 παρ. 1

Στην παρ. 1 του άρθρου 47 του υπό ψήφιση Νσχ υπό τον τίτλο «αποζημίωση υπέρ του δημοσίου» προβλέπεται η δυνατότητα του δημοσίου να αξιώσει ενώπιον των αρμοδίων πολιτικών δικαστηρίων από τον αμετάκλητα καταδικασμένο σε ποινή κάθειρξης για αδίκημα των άρθρων 2 και 3 του Νσχ κάθε άλλη περιουσία που αυτός έχει αποκτήσει από άλλο αδίκημα των άρθρων 2 και 3, έστω και αν δεν ασκήθηκε για αυτό δίωξη, λόγω θανάτου του υπαιτίου, ή η δίωξη που ασκήθηκε έπαυσε οριστικά ή κηρύχθηκε απαράδεκτη. Η έννοια όμως της αποζημίωσης προϋποθέτει την ύπαρξη ζημίας, η οποία εν προκειμένω δεν υφίσταται. Εξ αυτού συνάγεται ότι το μέτρο αυτό έχει κατ' ουσίαν τον χαρακτήρα ποινής, διότι συνεπάγεται τα ίδια επαχθή αποτελέσματα με τη δήμευση του εδ. α΄ του άρθρου 46 του Νσχ και έχει επίσης ανταποδοτικό σκοπό (*Παύλου Σ.*, Η δήμευση στον Ποινικό Κώδικα και στους Ειδικούς Ποινικούς Νόμους σελ. 68). Σημειωτέον ότι τα κριτήρια του ΕΔΔΑ για την κρίση εάν ένα μέτρο φέρει κυρωτικό χαρακτήρα είναι η φύση της προσβολής και η βαρύτητα της κύρωσης (*Engels κατά Ολλανδίας* EuGRZ 1976 σελ. 221, *Gollwitzer W.*, Menschenrechte im Strafverfahren σελ. 299). Εφόσον ένα μέτρο συνιστά ποινή, μπορεί να επιβληθεί μόνο από ποινικό δι-

καστήριο υπό τις εγγυήσεις της ποινικής δικονομίας και του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ (Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος σελ. 48 υποσ. 46).

Αθήνα, 28.7.2008

Η Εισηγήτρια
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις

Ο προϊστάμενος του Τμήματος
Ευρωπαϊκών Μελετών
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Επ. Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ο προϊστάμενος της Α' Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών